

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

С. І. ЩЕРБИНА

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

**Тренувальні завдання до
національного мультипредметного тесту
Частина 4**

Черкаси–2024

УДК 94 (477) (076)

*Рекомендовано до друку рішенням методичної ради
Черкаського державного бізнес-коледжу
Протокол № 5 від 06 червня 2024 р.*

Автор: Щербина С.І.

Історія України
Тренувальні завдання до національного
мультипредметного тесту. Частина 4
Черкаси, 2024 р. – 42 с.

Рецензент: Нераденко Т.М., канд. іст. наук, методист
відділення «Історія» Черкаського територіального відділення
Малої академії наук

У збірнику узагальнено типові завдання, що розроблено
у відповідності до вимог підготовки до Національного
мультипредметного тесту з дисципліни «Історія України (IX-
XIII ст.)».

Розробка буде корисна для учнів 11-х класів та
студентів закладів фахової передвищої освіти при підготовці
до НМТ з Історії України.

Затверджено на засіданні
циклової комісії суспільних
дисциплін та фізичного виховання

Протокол №__ від _____ 2024 р. ©С. І. Щербина, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Русь – Україна (Київська держава)	6
Тема 2. Галицько-Волинське Королівство. Монгольська навала на українські землі	26
Список використаних джерел	40
Список рекомендованих джерел	41

ВСТУП

За вимогами Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти ключовим стає діяльнісний підхід (розвиток умінь і навичок, які студенти можуть застосовувати в практичній діяльності).

Аналіз завдань, які використовуються при проведенні НМТ з історії України, дозволяє зробити висновок, що велика увага звертається на історичні джерела. Це є наслідком діяльнісного підходу до вивчення історії.

За допомогою документів забезпечується альтернативність та багатоаспектність вивчення історії України.

Автори завдань для національного мультипредметного тесту з історії України ввели велику кількість джерел, що адаптовані до навчального матеріалу; відображають повну історичну епоху і мають певне емоційне навантаження. Такі завдання дають можливість визначити практичну історичну компетентність студентів.

Дана методична розробка «Історія України. Тренувальні вправи до національного мультипредметного тесту» дає можливість підготуватися до складання НМТ з історії України, пов'язаних з розпізнаванням писемної інформації. Запитання, подані тут, дають можливість розвивати навички, визначаючи суть подій, явищ, постатей в історичному контексті.

Цей збірник можна використовувати при проведенні підготовчих курсів до національного мультипредметного тесту для розвитку у студентів компетентного підходу у навчанні.

Джерела підібрані так, що дають можливість розглянути одну подію в баченні різних осіб (але всі вони відображають реальні, а не вигадані ситуації).

У посібнику джерела згруповані за темами: «Русь – Україна (Київська держава)», «Галицько-Волинське Королівство. Монгольська навала на українські землі». До кожної теми підібрано візуальні та писемні джерела, головним чином, за схемою завдань для НМТ з історії України. Доробок також містить елементи практичних робіт у відповідності до програм шкільного курсу з історії України

Сучасний урок історії неможливо увити без використання різного роду історичних джерел, особливо писемних. Посібник створено з метою допомоги студентам у підготовці до НМТ з історії України. Завдання, спрямовані на тренування навичок роботи з історичними картами, біографіями відомих Українців; підібрані письмові джерела акцентують увагу на головних подіях історії України у IX-XIII ст.

Збірник призначений для учнів 11-х класів та студентів закладів фахової передвищої освіти при підготовці до НМТ з Історії України.

ТЕМА 1. РУСЬ – УКРАЇНА (КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА)

1. Ознайомтеся із запропонованими джерелами і виконайте завдання:

«На землях антів на місці сучасного Києва з V–VI ст. існували слов'янські поселення. За легендою, Київ заснували на високих кручах річки Дніпро князь Кий разом із братами Щеком, Хоривом і сестрою Либіддю. Народна пам'ять зберегла легендарні імена засновників Києва в назвах київських пагорбів: Старокиївська гора, Щекавиця, Хоривиця. А ім'я Либіді залишилося в назві річки (нині в підземному колекторі). Місто віддавна має вигідне географічне положення, оскільки розташовується на сухопутному шляху з Азії до Європи» [6, с. 12].

«Думки істориків Хто такий був справжній Кий і чи взагалі він був? Суперечки серед істориків не вщухають досі. Зокрема, український історик Михайло Брайчевський у другій половині XX ст. доводив, що Кий — це воєвода Куврат, який жив у 70-ті роки VI ст., за походженням білий хорват. На території сучасного Києва люди жили з давнини. Постійні поселення існували в VI–IX ст. Тому точну дату заснування міста встановити неможливо. Перша підтверджена згадка Києва в руських джерелах — 862 р., у візантійських — близько 945 року» [6, с. 12].

Ці два джерела можна використати для газетної статті із заголовком:

- А. Племена – сусіди давніх слов'ян
- Б. Політичний устрій слов'ян племінних союзів
- В. Культура давніх слов'ян
- Г. Велике переселення слов'ян

2. Прочитайте попередні два джерела і поміркуйте, факти біографії якого історичного діяча держави можна з ними зв'язати?:

А. Воював з Хозарським містом Ітиль, був організатором двох Болгарських походів, знищив їх столицю

Б. Будучи монахом Києво-Печерського монастиря і в часи княжіння В. Мономаха почав написання літопису, який поєднував історію Київської держави з подіями всесвітньої історії

В. Мав найбільшу в Київській державі бібліотеку, за його княжіння Київ отримав Софію Київську, церкву святої Ірини, Золоті Ворота

Г. Перший князь з династії Рюриковичів на Київському престолі, загинув в землях древлян при зборі полуддя

3. Подані два джерела, на Ваші думку, можна використати для доказів якої теорії?

А. Норманської (скандинавської)

Б. Хозарської

В. Наддніпрянської

Г. Фінської

4. Ознайомтесь з поданим джерелом та виберіть із 7 запропонованих тверджень ті, які можуть продовжити інформацію про князя Олега:

«У рік 6390 [882]. Вирушив у похід Олег, взявши з собою багато воїнів: варягів, чудь, слов'ян, мерю, весь, кривичів, [...]. І прийшли до гір київських, і довідався Олег, що княжать тут Аскольд і Дір. Сховав він одних воїнів у човнах, а інших позаду, а сам пішов до гір, несучи дитину Ігоря. [...], і послав до Аскольда і Діра, кажучи їм, що, мовляв, «Ми, купці, йдемо до греків від Олега і од Ігоря-княжича. Прийдіть до нас, до

родичів своїх». Коли Аскольд і Дір прийшли, всі воїни, які поховалися, вискочили з човнів, і сказав Олег Аскольду й Діру: «Не князі ви і не княжого роду, але я княжого роду», а коли винесли Ігоря, додав: «Ось він син Рюрика». І вбили Аскольда і Діра, віднесли на гору і поховали: Аскольда — на горі, яка називається нині Угорське [...]; на тій могилі [стоїть церква] Святого Миколая...» [6, с. 21].

1. Кроки, зроблені ним, привели до зміни правлячої у Києві династії
2. Перший Рюрикович на Київському престолі
3. Об'єднав в одну державу землі слов'ян
4. Здійснив 2 невдалих походи проти Північної та Південної Візантії
5. Ім'я «Хельч» перекладається як «візит»
6. Воював з монголо-татарами
7. Здійснив спробу Хрещення Русі

5. Ознайомтесь з поданим уривком джерела і поміркуйте, до якого періоду в розвитку Київської держави його можна віднести::

«Уже нам нікуди дітись, а волею і неволею стати насупроти. Тож не осоромимо землі Руської, а ляжемо кістьми тут, бо ж мертвий сорому не зазнає. Якщо ж побіжимо ми, - то сором нам. Тож не втечемо, а станемо кріпко, а я перед вами піду. Якщо моя голова ляже,- тоді подумайте про себе». І сказали вої: «Де голова твоя ляже, там і наші голови ми зложимо» [4, с. 24].

- А. Становлення
- Б. Феодальної роздробленості
- В. Розквіту
- Г. Колективного сюзернітету

6. Ознайомтесь із джерелом і вкажіть імена двох великих князів, які тут описані:

«Отець бо його... землю... хрещенням просвітив, а сей великий князь... засіяв книжними словами серця віруючих людей» [4, с. 26].

- А. Олег і Ігор
- Б. Святослав і Володимир
- В. Володимир і Ярослав
- Г. Ярослав і Гліб

7. Ознайомтесь із джерелом і поміркуйте, до якої інформації його можна додати?

«Слух про ваші чесноти, чудова діво, дійшов до наших вух, і з великою радістю чуємо ми, що ви виконуєте в цій дуже християнській державі [Франції] свої королівські обов'язки з похвальним завзяттям і чудовим розумом» [4, с. 26].

- А. Розповіді про хрещення Русі
- Б. Розповіді про шлюбну дипломатію Ярослава Мудрого
- В. Розповіді про норманську теорію походження Русі-України
- Г. Розповіді про становлення Галицько-Волинського князівства

8. Уважно прочитайте джерело і вкажіть, хто був батьком князя, про якого тут розповідається?

«Він був кульгавим, але розум у нього був добрий, і на раті він був хоробрим; додана ще одна гарна риса, він був християнином і сам книги читав. У його княжіння християнство і грамотність мали поширюватись. Зібрав багато письців; вони перекладали книги з грецького на слов'янський і переписали багато книг, багато він і купив їх. Князь будував церкви по громадам і містам неогородженим,

ставив при них священників, яким давав утримання для із власного майна, наказував їм вчити дітей...» [4, с. 27].

- А. Святослав
- Б. Володимир Мономах
- В. Володимир Великий
- Г. Володимир Глібович

9. Прочитайте уривок та оберіть варіант відповіді, де можна використати цей текст:

«Осе отходжу зі світу сього. А ви, сини мої, майте межі собою любов. Бо ви єсти брати... Тепер же поручаю я — замість себе — стіл свій, Київ, найстаршому синові Ізяславу. Слухайтесь його, як ото слухались ви мене, нехай він буде замість мене. А Святославу даю я Чернігів, а Всеволоду — Переяслав, а Ігорю — Володимир, а В'ячеславу — Смоленськ...» [4, с. 28].

А. Однією з причин роздрібленості Київської держави стала відсутність чіткого принципу успадкування великокнязівського престолу

- Б. Причини походів Київських князів на Візантію
- В. Причини становлення ранньої феодальної монархії
- Г. Події, що передували вторгненню монголо-татар в Русь-Україну

10. Ознайомтесь з джерелом та виберіть інформацію, яка проілюструє наслідки цих подій:

«І послали вони до нього [мужів своїх], кажучи: «Чого ти йдеши знову? Ти забрав еси всю данину». І не послухав їх Ігор, і деревляни, вийшовши на супроти з города Іскоростеня, убили Ігоря і дружину його, бо їх було мало» [4, с. 30].

Оберіть 3 правильні відповіді:

- 1. Було встановлено фіксовані розміри данини

2. Встановлено регенство в Київській державі
3. Почалися феодалні міжусобиці
4. Династія Рюриковичів припинила своє існування
5. Ольга почала княжити з помсти за смерть свого чоловіка
6. Встановлено систему правління у формі «дуумвірату»
7. Відкрито шлях на Русь кочівникам-половцям

11. Ознайомтеся з джерелом і виконайте завдання:

«Вважаю, що ти не забув про поразку батька твого..., який, порушивши клятвенний договір, приплив до столиці нашої з величезним військом на 10 тисячах кораблях, а повернувся лише з десятком човнів, сам став передвісником своєї біди. Не гадаю я вже про його подальшу жалюгідну долю...» [4, с. 30].

Яким має бути заголовок історичної розповіді, де можна використати ці рядки?

- А. «Болгарські походи»
- Б. Морські походи проти Османської Імперії
- В. Ліванські війни
- Г. Збір полюддя

12. Ознайомтеся з джерелом і вкажіть, які наслідки мала описана в уривку діяльність Олега? (2 правильні відповіді):

«У рік 6391 [883]. Почав Олег воювати проти деревлян і, примучивши їх, став із них данину брати по чорній куниці. У рік 6392 [884]. Пішов Олег на сіверян, і побідив сіверян, і наклав на них данину легку. І не велів він їм хозарам данину давати, сказавши: «Я їм противник, і вам нічого давати». У рік 6393 [885]. Послав Олег [послів] до радимичів, питаючи: «Кому ви данину даєте?». Вони ж сказали: «Хозарам». І

мовив їм Олег: «Не давайте хозарам, а мені давайте». І дали вони Олегові по шелягу (срібна чи золота монета), як ото й хозарам давали» [6, с. 22].

- А. Київська держава буде однією з найбільших по площі серед європейських країн
- Б. Русь стає рівноправним партнером Візантії
- В. Оформлено поділ Русі на удільні князівства
- Г. Подолано сепаратизм місцевих родоплемінних династій

13. Прочитайте уривок і дайте відповідь на питання, які наслідки мав для Русі цей похід в її подільшій історії?

«У рік 6415 [907]. Пішов Олег на греків, Ігоря zostавивши в Києві. Узяв же він множество варягів, і словен, і чуді, і кривичів, і мері, і полян, і сіверян, і деревлян, і радимичів, і хорватів, і дулібів, і тиверців. І прибув він до Цесарограда, а греки замкнули Суд і город заперли. І вийшов Олег на берег, і повелів воям виволокти кораблі на берег. І попустошив він довкола города [...]. І повелів Олег воям своїм колеса зробити і поставити кораблі на колеса. А коли настав попутний вітер, напнули вони паруси, [рушили] з поля, і пішов [Олег] до города».

- А. Хрещення Русі у 988 році
- Б. Війни з Візантією народів Балкан
- В. Укладення у 911 р. договору Русі, який поклав початок міжнародного визнання Київської держави
- Г. Формування великого руського флоту

14. Ознайомтеся з джерелом і вкажіть, які наслідки цих подій?

«Хозари вийшли супроти нього з каганом, князем своїм. І зступилися війська битися, і сталася битва межи ними, і

*одолів він хозар і город їхній столицю Итіль, і город Білу Вежу
взяв. І ясів він переміг, і касо- гів, і прийшов до Києва»*

А. Розгром Хозарського каганату відкрив шлях на Русь
кочівникам-половцям

Б. Руські князі були розгромлені монголо-татарами на р.
Калці

В. Руські князі розбили тевтанців під Дорогочином

Г. Почалися Болгарські походи Святослава

**15. Ознайомтеся з джерелом та дайте відповідь на
питання: який зміст сучасні історики вкладають у ці
події?**

*«У рік 6453 [945]. У той рік сказала дружина Ігореві:
«[...] Підемо, княже, з нами по данину, та й ти здобудеш і
ми». І послухав їх Ігор — пішов до деревлян за даниною, і додав
до колишньої данини нову, і творили насильство над ними
мужі його. [...] Коли ж ішов він назад, поразмислив, сказав
своїй дружині: «Ідіте з даниною додому, я повернуся і
позбираю ще». І відпустив він дружину свою додому, а сам з
малою частиною дружини повернувся, бажуючи більшого
багатства. Деревляни ж, почувши, що йде знову, радилися з
князем своїм Малом: «Якщо внадиться вовк по вівці, то
виносе все стадо, якщо не уб'ють його. Так і цей: якщо не
вб'ємо його, то всіх нас погубить». [...]. І деревляни,
вийшовши з міста Іскоростеня, [...] вбили Ігоря, і дружину
його, оскільки було їх мало» [6, с. 27].*

А. Прагнення родоплемінної знаті вирватися з-під
контролю київських князів династії Рориковичів

Б. Перетворення Київської держави на федеративну
монархію

В. Прагнення родоплемінної знаті до встановлення в Київській державі схеми успадкування влади до «старшого в роду»

Г. Консолідація зусиль для боротьби з народами кочівниками

16. Ознайомтесь з джерелом та використайте його при написанні історичної розвідки на тему: «Риси слов'янського менталітету».

«Племена склавинів і антів живуть укупі, і життя їх однакове: вони живуть вільно і не дають нікому поневолити себе або підкорити. [...] Тих, хто перебуває в них у полоні, вони не держать у рабстві безстроково, подібно до інших народів, а обмежують їх рабство певним строком, після чого відпускають їх, якщо вони хочуть, за деяку винагороду в їх землю, або ж дозволяють їм оселитися з ними, але вже як вільним людям і друзям. [...] Є в них і безліч усяких плодів, складених купами, і найбільше — проса» [6, с. 36].

17. Ознайомтеся з характеристикою князя Святослава та складіть його життєпис, використавши подану інформацію – дати: 964 р., 968 р., 971 р. та географічні назви: м. Ітиль, м. Біла Вежа, м. Переяславець-на-Дунаї, м. Доростол.

«Літописець характеризує Святослава як князя-воїна, оборонця рідної землі: «У походах він ходив легко, мов пардус (гепард) і багато воював. Не возив він за собою у походах ні воза, ні казанів... Не мав ні шатра. А коли князь виступав, то посилав [послів] у інші землі зі словами: «Іду на ви» (Іду на вас).

965 р. воїни Святослава зіткнулися з головними силами Хозарського кагана і щент розгромили їх. Були зруйновані столиця каганату Ітиль і місто Семендер на березі

Каспійського моря. Під час цього походу Святослав підкорив своїй владі також північнокавказьких ясів і косогів (осетини і адиги). Унаслідок східних походів Святославу вдалося ослабити Хозарський каганат. Але подолавши могутнього сусіда, Святослав відкрив шлях у Причорноморські степи для печенігів — тюркських кочових племен. Після перемоги на Сході, Святослав 968 р. вирушив у свій перший похід проти Болгарського царства. Він допоміг візантійському імператорові Никифору Фоці придушити повстання болгар, які прагнули незалежності від імперії Ромеїв, і підкорив майже всю східну Болгарію. Він навіть хотів перенести столицю в Подунав'я до м. Преслава (Переяславця), кажучи: «Не люблю мені є в Києві жити. Хочу жити я в Переяславці на Дунаї, бо то є середина землі моєї. Адже там усі добра сходяться: із Греків наволоки, золото, вино й овочі різні, а з Чехів і з Угрів — сrebro й коні, із Русі ж — хутро і віск, і мед, і челядь». Проте колишні союзники Святослава печеніги напали на Київ. Князь повернувся до столиці, де Ольга зустріла його докорами за те, що він не боронить батьківської спадщини. Проте невдовзі мати померла. Князь перед черговим походом поділив руські землі між синами:

- старшого сина Ярополка залишив у Києві;
- Олега посадив у деревлянській землі;
- Володимиру, позашлюбному сину від рабині Малуші (є версія, що вона була донькою деревлянського князя Мала), дав Новгород.

А князь із дружиною 970 р. вирушив у другий похід на Болгарію. Проте ситуація змінилася, і Святослав тепер воював з колишнім союзником — Візантією. В імперії Ромеїв відбувся династичний переворот. Замість Никифора Фоки, для якого руси були союзниками, трон захопив енергійний полководець Іоанн I Цимісхій. Святославу разом із

союзниками — східними болгарами, угорцями та частиною печенігів — вдалося спочатку завдати відчутного удару могутній імперії. Але 971 р. руський князь був розбитий новим візантійським імператором під Аркадіополем. Перед загрозою голодної смерті і під тиском варязьких найманців у війську Святослав був змушений укласти мир із Візантією» [6, с. 32-33].

18. Ознайомтесь з уривком «Слова про Ігорів похід» та дайте відповідь на запитання: в якому історичному повідомленні його можна використати?

«Перестали князі невірних воювати, Стали один одному казати: «Се моє, а се теж моє, брате!» Стали вони діла дрібні Вважати за великі, На себе самих підіймати чвари, — А невірні з усіх сторін находили, Землю Руську долали» [6, с. 88].

- А. Формування Київської держави
- Б. Наслідки князівських міжусобиць
- В. Галицько-Волинське князівство
- Г. Боротьба руських князів з лицарями-хрестоносцями

19. Ознайомтесь з уривком та виберіть для нього правильні характеристики (3 варіанти):

«...І зібралися [в городі] Любечі, щоб укласти мир. І говорили вони один одному, кажучи: «Пощо ми губимо Руську землю, самі проти себе зваду маючи? А половці землю нашу розносять і раді, що межі нами війна донині. Відтепер з'єднаймося в одне серце і обережімо Руську землю. Кожен хай держить отчину свою...». І на цім вони цілували хреста: «А якщо відтепер хто на кого встане, то проти того будем ми всі і чесний хрест»».

«Через те, що держава була поділена на частини, київський князь не мав давнього авторитету. Питання

державного значення можна було провести тільки за спільною згодою всіх князів. Так княжі з'їзди стали постійною установою — свого роду державною радою, до якої належали всі найважливіші рішення» [6, с. 77].

1. Формування колективної системи управління у формі союзеренітету

2. Об'єднання зусиль князів для боротьби з половецькою загрозою

3. Запобігання князівським міжособицям

4. Об'єднання зусиль руських князів для боротьби з монголо-татарами

5. Створення абсолютної монархії

6. Організація походів руських князів на хозарський каганат

7. Збирання полюддя князем Ігорем

20. Ознайомтесь з уривком з «Повчання дітям» і поміркуйте, в історичних довідках з якими назвами його можна використати?

«Усього ж паче — убогих не забувайте, але, наскільки є змога, по силі годуйте і подавайте сироті, і за вдовицю вступіть самі, не давайте сильним погубити людину. Ні правого, ні винного не вбивайте [і] не повелівайте вбити його; якщо [хто] буде достойн [навіть] смерті, то не погубляйте ніякої душі християнської» [6, с. 80].

А. Київський період Мономаха

Б. Переславський період Володимира Мономаха

В. Хрестовий похід В. Мономаха 111 р.

Г. Любецький з'їзд князів

21. Завдання з 3 правильними відповідями.

Використовуючи в історичній довідці це джерело, які характеристики можна до нього додати?

«На східнослов'янських землях уже з X ст. поширилася і утвердилася кирилиця, що базувалася на грецькому письмі. Ми до сьогодні пишемо «грецькими літерами», до яких додані ті, що позначають звуки, відсутні в грецькій мові. Таким чином Кирилу і Мефодію вдалося створити абетку, яка бездоганно відображає особливості мовлення слов'янських народів. Мовою писемності на Русі була так звана давньослов'янська, або церковнослов'янська, якою переклали з грецької Біблію Кирило й Мефодій. В основі цієї мови лежать південнослов'янські діалекти — зокрема македонський діалект староболгарської мови. Адже святі були вихідцями з історичної області на Балканах, що називається Македонія. Тому для читання Біблії треба було вивчити цю мову».

«Як доводить сучасний професор славістики Віденського університету Міхаель Мозер, уже після Великого розселення слов'ян V–VII ст. одноманітна праслов'янська мова розпалася. З прийняттям християнства давньоруська, або церковнослов'янська мова Кирила і Мефодія, яку використовували для написання священних текстів, почала збагачуватися місцевими діалектами. До початку XI ст. діалекти слов'янської мови вже сформувалися, до того ж протокраїнські діалекти вже відрізнялися від проторосійських» [6, с. 64].

1. Виникнення Київської держави підштовхнуло до необхідності створення абетки

2. Прийняття християнства у 988 р. стало поштовхом до виникнення писемності

3. Необхідність створення історії Київської держави спровокувало появу писемності

4. Русько-візантійські конфлікти підштовхнули до появи на Русі абетки
5. Абетка-кирилиця створена на основі грецької мови, бо Русь-Україна була православною державою
6. Необхідність створити 1 писемний звід законів
7. Необхідність розвитку друкарської справи

22. Виконайте ще одне завдання до попереднього уривку: який алфавіт швидко поширився в Київській державі?

- А. Кирилиця, що складалась з 29 грецьких літер і 19 оригінальних символів на основі усної розмовної мови
- Б. Глаголиця складалась з 39 оригінальних символів і вперше була випробувана в Сербії
- В. Символи округлої форми, тому незручні для писання великих текстів чи різьблення

23. Ознайомтесь з уривком та визначте головні результати цього документу:

«У рік 6562 [1054]. Преставився великий князь руський Ярослав. А коли ще він був живий, наставив він синів своїх, сказавши їм: «[...] сини мої, майте межі собою любов, бо ви есте брати від одного отця і одної матері. І якщо будете ви в любові межі собою, то [...] будете ви мирно жити. Якщо ж будете ви в ненависті жити, у роздорах сварячись, то й самі погубите, і землю отців своїх і дідів погубите, що її надбали вони трудом великим. Тож слухайтеся брат брата, пробувайте мирно. Тепер же поручаю я, — замість себе, — стіл свій, Київ, найстаршому синові своєму, брату вашому Ізяславу. Слухайтеся його, як ото слухались ви мене, нехай він вам буде замість мене. А Святославу даю я Чернігів, а

Всеволоду — Переяславль, а Ігорю — Володимир, а В'ячеславу — Смоленськ» [6, с. 53].

А. Русь перетворилася на удільну державу і сприймалася як колективне володіння Ярославичів

Б. Чітко закріплено перехід великокнязівського столу за горизонтальним принципом спадкування

В. Поява родовитих ізгоїв, які стали суттєвим чинником князівських міжусобиць

Г. Поява на кордонах Київської держави кочівників-половців

24. Ознайомтесь з уривком і дайте відповідь на запитання: у чому головне значення «Руської правди»?

«Про князівського отрока. Якщо за князівського отрока або за конюха, або за кухаря, то «вира» — 40 гривен. 12. А за тіуна огнищного і за конюха — 80 гривен. 13. А за тіуна князівського сільського або керуючого орними роботами — 12 гривен. 16. А за смерда і холопа — 5 гривен, а за раба — 6 гривен» [6, с. 50].

А. Вона впорядкувала відносини між громадянами і зміцнила владу київського князя

Б. Вважалась найдемократичнішим документом тогочасної Європи

В. Закріпила принцип спадкування великокнязівської влади

Г. Закріпила грошові штрафи однакові для усіх станів Київської держави

25. Використайте поданий уривок в інформаційному повідомленні «Програма великого будівництва Ярослава Мудрого».

«У рік 6545 [1037]. Заложив Ярослав город — великий Київ, а в города сього ворота є Золоті. Заложив він також церкву Святої Софії, премудрості божої, митрополю, а потім церкву на Золотих воротах [...] І зібрав він писців многих, і перекладали вони з гречизни на слов'янську мову і письмо [святее], і списали багато книг. [...] Отець бо його Володимир землю зорав і розм'якишив, себто хрещенням просвітив, а сей великий князь Ярослав, син Володимирів, засіяв книжними словами серця віруючих людей, а ми пожинаєм, учення приймаючи книжнеє. Велика бо користь буває людині од учення книжного. Ярослав же сей, як ото ми сказали, любив книги і, многі списавши, положив [їх] у церкві Святої Софії...» [6, с. 48].

26. Прочитайте уривок і поміркуйте, яку історичну інформацію можна доповнити?

«Уже нам нікуди дітись, а волею і неволею стати насупроти. Тож не осоромимо землі Руської, а ляжемо кістьми тут, бо ж мертвий сорому не зазнає. Якщо ж побіжимо ми, - то сором нам. Тож не втечемо, а станемо кріпко, а я перед вами піду. Якщо моя голова ляже, – тоді подумайте про себе». І сказали вої: «Де голова твоя ляже, там і наші голови ми зложимо» [4, с. 31].

- А. 968 р., м. Ітиль
- Б. 971 р., м. Доростол
- В. 964 р., м. Київ
- Г. 972 р., о. Хортиця

27. Прочитайте джерело та поміркуйте, в якій історичній статті його можна використати:

«На сході сонця зійшлися супротивники й бій був жорстокий, якого ще не бувало на Русі. І, за руки хапаючи один одного, рубались і сходились тричі, так, що низинами

кров текла. І надвечір узяв гору Ярослав, а Святополк побіг... Ярослав же сів у Києві, потрудившись із дружиною, показавши перемогу й труд великий» [4, с. 34].

- А. Формування давньоруського феодального суспільства
- Б. Становлення абсолютизму в Київській державі
- В. Система колективного союзеренітету
- Г. Формування в Київській державі рабовласницьких відносин

28. Ознайомтесь з уривком і поміркуйте, в якому історичному повідомленні його можна використати?

...Паче всього – убогих не забувайте, годуйте й подавайте сироті... не давайте сильним погубити людину... гордості не майте в серці і в умі. Старих шануй, як отця, а молодих – як братів. Лжі бережися, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа помирає і тіло. А се вам основа всього: страх божий майте вище над усе...» [4, с. 34].

- А. Давньоруська література
- Б. Літописання
- В. Давньоруські скрипторії
- Г. Законодавство Київської Русі

29. Прочитайте уривок з джерела та виберіть до нього характеристики (3 правильні відповіді):

«І зібрав він писців многих, і перекладали вони з гречизни на слов'янську мову і Письмо [Святеє], і списали багато книг. І придбав він [книги], що ними поучаються віруючі люди і втішаються ученням Божественного слова. Отець бо його Володимир землю зорав і розм'якишив, себто хрещенням просвітив, а сей великий князь Ярослав, син Володимирів, засіяв книжними словами серця віруючих людей, а ми пожинаєм, учення приймаючи книжнеє» [4, с. 85].

1. Володимир Великий у 988 р. хрестив Русь
2. Перше писане законодавство на Русі створене в часи княжіння Ярослава Мудрого
3. Ці князі прийшли до влади в Києві в ході міжособистісних відносин
4. Похід на Візантію і укладення для Русі вигідних торговельних угод
5. При цьому князеві збудовано 1 камінний міст через Дніпро
6. Він розгромив Хозарський каганат, захопивши їх столицю Ітиль
7. Трагічно загинув під час збору Полюддя

30. Ознайомтеся з уривком і поміркуйте, які історичні твердження можна до нього додати? (3 правильні відповіді)

«У літо 6496 [988]. І коли [Володимир] прибув [з Корсуна], повелів він поскидати кумирів [дерев'яні статуї язичницьких богів] — тих порубати, а других вогню оддати. Перуна ж повелів він прив'язати коневі до хвоста і волочити з Гори по Боричевому [узвозу]на ручай. [...] Потім же Володимир послав посланців своїх по всьому городу, говорячи: «Якщо не з'явиться хто завтра на ріці — багатий чи убогий, чи старець, чи раб, — то мені той противником буде». І, це почувши, люди з радістю йшли, радуючись, і говорили: «Якби се не добре було, князь і бояри сього б не прийняли». А наавтра вийшов Володимир [...] на Дніпро. І зійшлося людей без ліку, і влізли вони у воду, і стояли — ті до шиї, а другі — до грудей. Діти ж [не відходили] од берега, а інші немовлят держали. Дорослі ж бродили [у воді], а попи, стоячи, молитви творили» [6, с. 43].

1. Монотеїстична (моноцентрична) версія відповідає ідеї централізованої держави
2. Пережитки язичництва на Русі зберігалися аж до XII ст.
3. Поширення на Русі ідей реформації
4. Поштовх до розвитку науки
5. Зріс міжнародний авторитет Київської держави
6. Напади народів-кочівників
7. Посилення міжнародного авторитету Київської держави

31. Виконайте ще одне завдання до уривку про хрещення Русі. Використайте всі ці факти в історичній статті на тему: «7 фактів про хрещення Русі-України».

1. Володимир хрещений в Корсуні
2. Володимир не перший князь-християнин на Київському столі
3. Багато язичницьких богів трансформувались в християнських
4. Русь стала частиною пра Православного світу

32. Ознайомтесь з уривком і використайте його в статті з назвою «Діяльність Володимира Великого». Обов'язково в ній використайте такі слова і терміни: Ярополк, варяги, печеніги, устав земляний, Візантія, монархія

«І сказав Володимир: «Се недобре є, [що] мало городів довкола Києва». І став він городи зводити по Десні, і по Остру, і по Трубежу, і по Сулі, і по Стугні. І став він набирати мужів ліпших із словен, і з кривичів, і з чуді, і з в'ятичів і ними населив він городи, бо була війна з печенігами. І воював він із ними, і одолював їх» [6, с. 40]

**ТЕМА 2. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКЕ КОРОЛІВСТВО.
МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ**

1. Ознайомтесь з джерелом та запропонуйте, в якому історичному повідомленні його можна використати:

Посланець Папи Римського Плано Карпіні залишив такі відомості, відвідавши Русь після монгольської навали: «За своїм звичаєм, перелічили, наказуючи, щоб кожен, як малий, так і великий, навіть однокоронна дитина, чи бідняк, чи багач, платив таку данину, а саме, щоб він давав одну шкуру ведмеда, одного чорного бобра, одного чорного соболя, одну чорну шкуру дохорі, і одну чорну лисячу шкуру. А кожного, хто не дасть цього, слід відвести до Татар, і він ставав їхнім рабом» [5, с. 38].

А. Торгівля на шляху «з варяг у греки»

Б. Система експлуатації українських земель монголо-татарами

В. Збір кийвськими князями полюддя

Г. Зустріч Данила Галицького з папськими легатами

2. Які з поданих тверджень можна використати для доповнення уривку:

«Дав своєму війську можливість зібратися з силами у степах Північного Причорномор'я і Поволжя, і отримавши підкріплення зі сходу, [він] продовжив похід на захід. Були знищені Переяслав і Чернігів, ...впав після облоги Київ... Потім [він] вогнем і мечем пройшов по Галицько-Волинській землі, розгромив Угорщину, Польщу, Хорватію. Було розгромлене військо рицарів, послане на зустріч з імператором Німеччини» [5, с. 38].

Оберіть 3 твердження:

1) похід 1237-1238 рр.

- 2) похід південно-східними князівствами Київської держави
- 3) битва на р. Калці
- 4) об'єднання монгольської держави
- 5) похід монгольських племен очолених Темучжином
- 6) Переяславське князівство повністю знищено
- 7) Битва на р. Альті

3. Ознайомтесь з уривком і визначте, в який період відбувались ці події?

Хан прислав посла свого до Данила й Василька: «Дай Галич!» Данило був у печалі великій, тому що не укріпив він був землі своєї громадами, і, порадившись з братом своїм, поїхав він до Батия, кажучи «Не дам я півотчини своєї, а їду до Батия сам» [5, с. 39].

- А. Перша половина XIII ст.
- Б. Друга половина XIII ст.
- В. Кінець XII ст.
- Г. Середина XII ст.

4. Прочитайте джерело та доберіть твердження, якими можна доповнити цей текст (правильні 3 варіанти):

«...Переніс свою столицю у місто Львів, що сам будував ще за батька. Він жив у злагоді з татарами, з ханами їх Ногаєм та Тулабугою ходив на Польщу, ...здобув для сина свого Юрія город Люблін. З цими ж таки ханами ходив він і на Литву та на Угорщину... Усіляко старався втримати в Галичині батьківські порядки» [5, с. 39].

- 1) Лев II, Шварно
- 2) Засноване місто Холм
- 3) Приєднано Закарпаття і Люблінську землю

- 4) Приєднано Червенські землі
- 5) Приязні відносини з Тевтонським орденом

5. Ознайомтесь з уривком та оберіть твердження, які можна додати до нього (3 правильні відповіді):

«Галицький Осмомисле Ярославе!

*Високо сидиши на своєму златокованому престолі,
підпер гори Угорські своїми залізними полками,
заступив королеві путь,
зачинив Дунаю ворота,
мечучи тягарі через хмари,
суди рядячи до Дунаю» [6, с. 91].*

1. Багатство Галицького князівства пов'язують з Соляним шляхом, що проходив його землями

2. Я. Осмомисл згадується в «Слові про закон і благодать» Іларіона

3. Я. Осмомисл вів боротьбу з половцями

4. Ознакою внутрішнього життя Галичини була надзвичайна впливовість боярства

5. Я. Осмомисл продовжив династію Ростиславовичів нащадків Я. Мудрого

6. Приєднав у 1199 р. до Галичини Волинь

7. В своїй внутрішній політиці опирався на міщан

6. Спираючись на попереднє жєєрело, створіть історичну довідку на тему: «Княжіння Ярослава Осмомисла», використавши додані терміни та географічні назви:

Звенигород, Теревовля, Перемишль, рільництво, Володимир, Олег, Соляні копальні, шлюбна дипломатія, міжусобиці

7. Використавши ці два джерела напишіть історичне повідомлення на тему: «Роман Мстиславович як державний діяч»

«...пріснопам'ятний повелитель Русі... подолав усі поганські народи завдяки своєму розуму, мудрості і поводитися згідно із Законом Божим. Він кидався на поганих, як лев, був сердитий, як рись, губив їх, як крокодил, переходив через їхні землі, як орел, а хоробрий був, як тур, наслідуючи свого діда Мономаха, що понищив поганих ізмаїлтян, так званих половців...» [6, с. 100].

«А ти, буй-Романе, і ти, Мстиславе!

Мисль одважна

Покликає вам розум на діло

Високо плаваєш ти, Романе,

В подвигах ратних,

Як той сокіл на вітрі ширяючи,

Птицю долаючи одвагою» [6, с. 100].

8. Використайте 2 попередні уривки про Романа Мстиславовича в історичній розвідці разом з такою інформацією:

1. 1201-1202 рр. – походи проти половців
2. Встановлення контролю над Києвом
3. Сутички з польським князем Лешком Білим
4. Втручання в європейські справи

9. Яка зовнішньополітична акція співпала в часі з описаними в уривку подіями:

«Вийшов Данило з воями із Холма, і був він на третій день у Галичі, і радо його прийняли городяни. Коли ото він під'їхав під город і сказав їм: «О мужі-городяни! Допоки ви будете терпіти іноплемянних князів владу?» - то вони,

вигукнувши, сказали: «Се єсть державець наш, богом даний!» І пустилися вони (до нього), яко діти до отця, як ті бджоли до матки, як (олені), спрагли води, до джерела. Єпископ же Артемій і двірський Григорій(Васильович) не давали йому (увійти до Галича). Але, побачивши, що не можуть удвох удержати город, вони (удали), малодушні, ніби й вони готові передати город. Вийшли вони обидва зі сльозами на очах і з усміхненими лицами, – бо не мали влади княжіння свого, – і, облизуючи уста свої, сказали тоді удвох поневолі: «Прийди, княже Данило! Візьми город!» [6, с. 111].

- А. Битва на р. Калці
- Б. Битва під Завихвостом
- В. Битва з Тевтонським орденом-хрестоносців
- Г. Битва на Синіх Водах

10. Використавши уривок про Д. Галицького складіть історичну інформаційну розвідку, подавши в ній тези:

1. Данило стає князем волинським
2. Спирається на підтримку міського патриціату і частини бояр
3. Веде боротьбу з рицарями-хрестоносцями, поляками, угорцями
4. Зустрічається з монголо-татарами на р. Калці у 1223 р.

11. Використайте уривок в історичній розвідці з назвою «Монгольська навала на землі Русі-Україні». Обов'язково розширте подані твердження у своєму дослідженні

«Прийшов Батий до Києва з великою силою, множим-множеством сили своєї, і окружив город. І обступила Київ сила татарська, і був город в облозі великій. І пробував Батий коло города, а вої його облягали город. І не було чути нічого од

звуків скрипіння теліг його, ревіння безлічі верблюдів його, і од звуків іржання стад коней його, і сповнена була земля Руськая ворогами» [6, с. 114].

1. Першим з південно-західних князівств було спустошене Переяславське

2. Похід Батия на руські князівства розпочався з північно-східних князівств

12. Ознайомтесь з джерелом і виберіть 3 твердження, якими можна доповнити цей уривок:

«З поданого до нас прохання цього короля ми недавно довідалися, що коли... народ русинів за допомогою отрути вбив Болеслава, князь Русі... тоді король, вражений цим злочином і прагнучи помститися за кривду християнської віри напав на землю, щоб завоювати цей народ, який і йому самому завдав багато шкоди» [5, с. 40].

1. Князь мав приятні стосунки з Тевтонцями і Римською імперією

2. Переніс столицю князівства до Львова з Холма

3. Боярська змова 1340 р.

4. Брав участь у битві на р. Калка

5. Сприяв переселенню в Галичину іноземців колоністів-католиків

6. Воював з монголо-татарами

7. Мав синів Андрія та Лева II

13. Ознайомтесь з уривком і поміркуйте, які 3 події передували цьому:

«Мстислав Мстиславович... повелів Данилові попереду перейти з полками річку Калку й іншим полкам піти за ним, а сам після нього перейшов... Мстислав же (Романович) і другий Мстислав (Святославович) сиділи в стані, не знаючи (цього),

тому що Мстислав (Мстиславович) їм обом нічого не сказав – через заздрість, бо велика незгода була між ними...» [5, с. 22].

1. У 1223 проловецькі війська зазнали поразки на Дону
2. Темучин спрямував енергію монголів на Китай
3. У 1206 р. Монголів очолив Батий
4. Перейнято військово мистецтво монголів у штурмі фортець
5. Руські князі об'єднались з хозарами
6. Монголи «вогнем і мечем» пройшли північно-східними князівствами Русі
7. У грудні 1240 р. монголи захопили Київ

14. Ознайомтесь з 4 уривками про Д. Галицького і співвіднесіть їх з датами:

А. «Данило тим часом поїхав на |Ростислава Мстиславича|, і схопив його, і зоставив у нім |Києві, тисяцького| Дмитра. І оддав він Київ у руки Дмитрові, |щоб| удержати |город| проти іноплемянних народів, безбожних татар...»

Б. «..Данило сказав: "Не гожим є держати отчину нашу крижевникам-тамплієрам |рицарям-хрестоносцям|". І пішли вони на них з великою силою, узяли город |Дорогичин| місяця березня, і старійшину |магістра| їхнього Брауна схопили, і воїнів захопили, і вернулись обидва у Володимир...»

В. «Тим часом |хан| Могучий прислав до Данила й Василька посла свого зі словами: "Дай Галич!" І |Данило| був у печалі великій, тому що не укріпив він був землі своєї городами. І, порадившись з братом своїм, поїхав він до Батия, кажучи: "Не дам півотчини своєї, а їду до Батия сам...»

Г. «У той же час прислав Папа послів достойних, що принесли Данилові вінець, і скіпетр, і корону, які означають

королівський сан, кажучи: "Сину! Прийми од нас вінець королівства... Ти матимеш поміч од Папи"...» [7, с. 42].

1. 1238 р.
2. 1253 р.
3. 1264 р.
4. 1205 р.
5. 1251 р.

15. Ознайомтесь з уривком тексту підручника з історії України та виконайте практичну роботу на тему: «Княжіння Романа Мстиславовича»:

«Ще 1187 р. за допомогою галицьких бояр волинський князь Роман Мстиславович спробував захопити Галич, проте зазнав поразки. 1199 р. таки заволодів Галичем, об'єднав його землі в єдине Галицько-Волинське князівство, а в 1204 р. Оволодів Києвом, здобувши статус Великого князя київського. Так більшість сучасних українських територій увійшла до складу Галицько-Волинської держави, що складалася з 12 земель. На ті часи це князівство було найбагатше та найбільш заселене серед руських князівств.

Столицею об'єднаної держави Роман обрав Галич. Найважливішим своїм завданням вважав подолати опір галицького боярства й утвердити одноосібну владу монарха. Роман Мстиславович планував також поширити владу на решту українських земель. У літописі князя величають «самодержцем Русі».

Внутрішня політика Романа Мстиславовича була спрямована на розвиток міст, сільського господарства, торгівлі, ремесел» [6, с. 108].

Внутрішня політика князя	Зовнішня політика князя
...	...

16. Використайте вище наведений текст і напишіть історичне повідомлення на тему: «Державотворча діяльність Романа Мстиславовича»

17. Ознайомтесь з двома уривками та зробіть висновки про риси характеру князя Романа. Також визначте основні напрямки його завойовницьких походів:

«...пріснопам'ятний повелитель Русі... подолав усі поганські народи завдяки своєму розуму, мудрості і поводився згідно із Законом Божим. Він кидався на поганих, як лев, був сердитий, як рись, губив їх, як крокодил, переходив через їхні землі, як орел, а хоробрий був, як тур, наслідуючи свого діда Мономаха, що понищив поганих ізмаїлтян, так званих половців...» [6, с. 100].

«А ти, буй-Романе, і ти, Мстиславе!

Мисль одважна

Покликає вам розум на діло

Високо плаваєш ти, Романе,

В подвигах ратних,

Як той сокіл на вітрі ширяючи,

Птицю долаючи одвагою» [6, с. 100].

18. Ознайомтесь з уривком з підручника та виберіть факти, які доведуть, що:

1) Період з 1205 по 1238 рр. можна вважати тимчасовим розпадом Галицько-Волинського князівства

2) Посилення боротьби бояр за владу

3) Втручання іноземних держав у внутрішні справи Галицько-Волинського князівства

«Смерть Романа Мстиславовича ускладнила внутрішнє становище Галицько-Волинського князівства. Розпочалася

боротьба за престол, в якій сусіди розтинали державу на частини, розгоралися чвари між князями, боярські інтриги, посилювалося чужоземне втручання.

Галицькі бояри змусили до вигнання Романову дружину Ганну й малих синів — чотирирічного Данила та дворічного Василька. Князями бояри хотіли бачити онуків Ярослава Осмомисла, синів його дочки Ярославни та сіверського князя Ігоря Святославича.

Бояри сподівалися, що князі із Сіверської землі будуть слухняними знаряддями в їхніх руках, але ті прагнули мати реальну владу. Дії галицького боярства зумовили глибоку політичну кризу, що протягом десятків років послаблювала Волинські та Галицькі землі.

У 1214 р. польський і угорський королі домовилися про поділ володінь Романа Мстиславича: Галич — угорцям, Перемишль, Берестейську землю, частину Холмщини — полякам, Володимир було повернуто Романовичам. Та угорсько-польський союз виявився неміцним, колишні союзники пересварилися. На початку 1219 р. у Галичі, вибивши угорську залого, утвердився новгородський князь Мстислав Удалий.

Досягнувши повноліття, Данило Романович розпочав боротьбу за повернення князівського столу. У 20-х роках XIII ст. Данило спільно з молодшим братом Васильком зібрали під своєю владою всю Волинь, відвоювавши загарбані польським королем землі. Боротьба закінчилася перемогою князя Данила Романовича в 1238 р. — він вигнав з Галича чернігівських князів і сів на батьківський престол» [6, с. 117].

19. Ознайомтесь з джерелами про Д. Галицького та виконайте завдання:

«...Вийшов Данило з воями із Холма, і був він на третій день у Галичі, і радо його прийняли городяни. Коли ото він

під'їхав під город і сказав їм: «О мужі-городяни! Допоки ви будете терпіти іноплемянних князів владу?» - то вони, вигукнувши, сказали: «Се єсть державець наш, богом даний!» І пустилися вони (до нього), яко діти до отця, як ті бджоли до матки, як (олені), спрагли води, до джерела. Єпископ же Артемій і двірський Григорій(Васильович) не давали йому (увійти до Галича). Але, побачивши, що не можуть удвох удержати город, вони (удали), малодушні, ніби й вони готові передати город. Вийшли вони обидва зі сльозами на очах і з усміхненими лицами, – бо не мали влади княжіння свого, – і, облизуючи уста свої, сказали тоді удвох поневолі: Прийди, княже Данило! Візьми город!» [6, с. 111].

«Доля цього князя мала в собі щось трагічне. Багато чого досяг він, чого не досяг жоден з князів, та ще з таким напруженням, якого не виніс би інший, ... весь край був під його владою. Але не встигнувши визволитись з-під татарського ярма й дати своїй державі самостійне значення, Данило тим самим не залишив твердої запоруки цієї самостійності на майбутнє... Особа Данила зостається благородною, найбільш симпатичною постаттю в цілій старій українській історії» [6, с. 121].

«...Місто же Холм було споруджено за Божим велінням. Коли ото Данило княжив у Володимирі, спорудив він місто Угровськ і поставив у ньому єпископа [Іоасафа]. Але [якось], коли він [Данило], їздив по полю і діяв лови, то побачив він на горі гарне і лісисте місце, оточене навкруги його полем, і запитав тамтешніх жителів: «Як іменується це місце?». І вони сказали: «Холм його ім'я є». І уподобавши місце це, надумав він, що поставить на ньому невеликий город. Він дав обітницю Богові та святому Іоанну Златоусту, що спорудить на честь його церкву.

І поставив він невеликий городок, та, побачивши, що Бог помічником йому є, спорудив він інше місто, що його татари не змогли взяти, коли Батий всю землю Руську захопив. Тоді й церква Святої Трійці запалена була і знову була споруджена.

Коли ж побачив це князь Данило, що Бог сприяє місцю тому, почав він закликати приходнів — німців і русів, іноплеменників і ляхів. Ішли вони день у день. І юнаки, і майстри всякі утікали (сюди) од татар — сідельники, і лучники, і сагайдачники, і ковалі заліза, і міді, і срібла. І настало пожвавлення, і поповнили вони дворами навколо міста поля і села.

Звів також (Данило) церкву святого Іоанна (Злотоустого), красну і гожу... І вежа стояла посеред міста висока, щоб бити з неї довкола міста. Знизу зведена з каменю п'ятнадцять ліктів у висоту, а сама зроблена з тесаного дерева і вибілена як сир, сяjala вона на всі сторони...» [6, с. 119].

1. Проведіть історичну розвідку, чому Данило вирішив перенести столицю Галицько-Волинської держави до м. Холм?

2. Проаналізуйте відносини Данила з Галицьким боярством. Які кроки він зробив для нейтралізації впливу боярства на внутрішнє життя князівства?

20. Прочитайте джерело та створіть історичний проєкт на тему: «Традиції благодійництва в Україні».

«Особливо ж старався він про милостиню, про монастирі подбав, ченців піддержуючи і всіх ігуменів з любов'ю приймаючи, і монастирі многі він спорудив.

Але поки він ще був не дуже хворий, а ходив і їздив на коні, він роздав убогим все майно своє: золото і срібло, і каміння дороге, і пояси золоті свого батька і срібні, і все те

своє, що придбав був собі після батька свого, все роздав...» [6, с. 124].

21. Ознайомтесь з текстом підручника з історії України про діяльність князя Юрія. Поміркуйте, які факти можна використати в розповіді про занепад Галицько-Волинської держави:

«Після смерті Лева Даниловича одноосібним правителем Галичини і Волині став його син Юрій. Про Юрія I сучасник написав як про "мужа мудрого і доброго, до духівництва щедрого, під правлінням якого Русь славилася досягненнями миру і достатку». Столицею був Володимир. Юрій I Львович (1301-1308 рр.), як і його дід, титулував себе «королем Русі та князем Володимерії». Про це свідчить його особиста печатка. Однак утримати владу на всій території королівства він не зміг: Польща повернула собі Люблінську землю. Угорщина – частину Закарпаття» [6, с. 124].

«За Юрія I 1303 р. за згодою константинопольського патріарха було створено окрему українську православну митрополію – Галицьку, яка поширювалася і на Білгород. Це сприяло розвитку традиційної культури, захисту політичної незалежності об'єднаного князівства» [6, с. 125].

22. Ознайомтесь з думкою вченого про Галицько-Волинську державу і поміркуйте, на які основні причини занепаду звертається увага? Також прослідкуйте негативну роль боярства Галичини.

«Та кращі часи Галицько-Волинської Русі залишилися позаду. Могутньому великому князівству Романа й Данила не судилося воскреснути. Ніщо в історії, як і в житті, не повторюється. Чвари поміж нащадками Романовичів, боярська опозиція, проводирі якої знову підняли голови по

смерті Данила, наростання роздробленості — усе це призвело до того, що в середині XIV ст. Галицько-Волинська Русь потрапила під владу Польського королівства та Великого князівства Литовського. Але пам'ять про могутню й прекрасну державу Романа і його нащадків збереглася в народі» [6, с. 125].

23. Прочитайте джерело та поміркуйте:

1) Яка віра в джерелі називається грецькою?

2) Які причини проникнення в Галицько-Волинське князівство католицизму та західноєврейських культурних впливів?

«Галицько-Волинська держава об'єднувала тільки етнографічні українські землі, і завдяки тому тут сильніше зазначилися прикмети української культури, що стало основою національної окремішності. Близьке сусідство із Заходом принесло українському народові культурні впливи і надбання» [6, с. 131].

«Для західноукраїнських земель була природною солідарність із західним християнським світом. Культурне життя Волині й Галичині характеризувалося своєрідним переплетінням західноєвропейських і українських елементів. Зокрема, це відчувається у Галицько-Волинському літописі, який не демонструє жодних ознак відчуження між православним і латинським світами» [6, с. 128].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власов В. С. Історія України. Типові тестові завдання Київ. «Літера ЛТД», 2019 р. 128 с.
2. Власов В. С. Історія України. Експрес-підготовка. Київ. «Літера ЛТД», 2011. 254 с.
3. Власов В. С., Кульчицький С. В, Збірник завдань для ДПА з історії України. Київ. Центр навчально-методичної літератури, 2014. 128 с.
4. Гісем О. В. Історія України. Збірник завдань у тестовій формі. Кам'янець-Подільський. ФОП Фисин О.В., 2019, 308 с.
5. Гісем О.В., Сорочинська Н.М. Історія України: збірник тестових завдань. Кам'янець-Подільський, 2021. 408 с.
6. Дрібниця В. О., Щупак І.Я. Історія України : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 176 с.
7. Крижановська М., Гирич І., Бурненко І. Історія України. Рівень стандарту. Підручник для 11 класу. Тернопіль: «Астон», 2019. 255 с.
8. Панчук І. Історія України. Комплексне завдання. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2019. 495 с.
9. Струкевич О., Романюк С. Історія України. Підручник для 11 класу. Київ6 «Грамота», 2011. 319 с.
10. Хлібовська Г.М. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: «Астон», 2019. 256 с.
11. Щербина С. І. Історія України. Лабораторно-практичні завдання. Ч. II. Черкаси, 2008. 141 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власов В. С. Історія України. Типові тестові завдання Київ. «Літера ЛТД», 2019 р. 128 с.
2. Власов В. С. Історія України. Експрес-підготовка. Київ. «Літера ЛТД», 2011. 254 с.
3. Власов В. С., Кульчицький С. В, Збірник завдань для ДПА з історії України. Київ. Центр навчально-методичної літератури, 2014. 128 с.
4. Гісем О. В. Історія України. Збірник завдань у тестовій формі. Кам'янець-Подільський. ФОП Фисин О.В., 2019, 308 с.
5. Гісем О.В., Сорочинська Н.М. Історія України: збірник тестових завдань. Кам'янець-Подільський, 2021. 408 с.
6. Дрібниця В. О., Щупак І.Я. Історія України : підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 176 с.
7. Крижановська М., Гирич І., Бурненко І. Історія України. Рівень стандарту. Підручник для 11 класу. Тернопіль: «Астон», 2019. 255 с.
8. Панчук І. Історія України. Комплексне завдання. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2019. 495 с.
9. Струкевич О., Романюк С. Історія України. Підручник для 11 класу. Київ6 «Грамота», 2011. 319 с.
10. Хлібовська Г.М. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: «Астон», 2019. 256 с.
11. Щербина С. І. Історія України. Лабораторно-практичні завдання. Ч. II. Черкаси, 2008. 141 с.

ПРО АВТОРА

Щербина Світлана Іванівна закінчила історичний факультет Прикарпатського університету імені Василя Стефаника (1995 р.). Викладач історії України Черкаського державного бізнес-коледжу з 2003 р., викладач-методист. Є автором та співавтором понад 30 наукових та навчально-методичних праць, у т. ч. 10 статей у фахових виданнях України, та 9 навчально-методичних праць, які впроваджено в освітній процес Черкаського державного бізнес-коледжу.

Навчальне видання

ЩЕРБИНА Світлана Іванівна

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО
МУЛЬТИПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ
ЧАСТИНА 4

Комп'ютерний набір Щербина С.І.
Коректор В.Л. Красюк

Підписано до друку _____ 2024 р. Формат 60x84 ¹/₁₆
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.

Умов. друк. арк. 1,2 Тираж 50 прим. зам № 374

За довідками з питань реалізації
звертатись за тел. (0472) 64-05-15